ԻՆՆԵՏԱՍՆԵՐՈՐԴ—ՏԱՐԻ—ԹԻ—1034—ՇՈՐԵՔՇԱԲԹԻ—23—ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ—1870

ԳԱՅՄԱՆ

Տարեկան գին Կ. Պոլսոյ համար 150 ղրշ
» Գաւառաց » 160 »
» Օտար երկիրներու » 180 »
Վեցամսեայ Կ. Պոլսոյ » 75 »
» Գաւառաց » 80 »
Իւրաքանչիւր թերթի գին 60 փարայ
Ծանուցման տողը մէկ անգամի համար 2 ղրուշ, երկու անգամի համար 60 փարայ, աւելի անգամներու համար 40 փարայ։

ԱԼԱՐԴ

ԼՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԳԱՅՄԱՆԵՐ

Գուրս գացած լրագրայ ճանրու ծախքը խմբագրութեան վրայ է։

Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ որ եւ իցէ գրութիւն խմբագիրը—Ցնօրէնին պիտի ուղղուի, Կ. Պոլիս, Զինիլի խան, Մասխի գրասենեակը։

Ձամբու ծախքը չվճարուած նամակ չընդունուիր։

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ 23 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Փարիզի շրջակայ բերդերէն ոմանց ռումբակոծութիւնն սկսաւ։ Բրուսիացիք տեսնելով որ Փարիզ տակաւին երկար ժամանակ դիմանալու դիտաւորութիւն եւ պարէնունի, միւս կողմէ ցուրտը կը սաստկանայ, եւ իրենց զօրքերը Փարիզցւոց յարձակումներէն եւ օդին խստութենէն ջարդուելով օր քան զօր կը նուազին, ռումբակոծութեան փորձին դիմելու հարկադրեցան։ Արդարեւ շատ դժուար ձեռնարկութիւն մ'է այս, որովհետեւ Փարիզի շրջակայ բերդերը ռումբակոծութեամբ քանդելէ ետեւ, բուն քաղաքին բերդերուն հետ ալ երկար կռուելու եւ անթիւ մարդ զոհելու պիտի հարկադրին. միւս կողմանէ Գաղղիացիք ալ բուռն յարձակումներ պիտի ընեն, որոց երբն ալ կասկածելի կերեւի գերմանացւոց համար. բայց վերջապէս փոխանակ անձրեւին ու ձիւնին ներքեւ ամիսներով անդործ կեցած ջարդուելու, լաւագոյն կը համարին յետին միջոցին դիմել, յուսալով որ գուցէ աւելի յաջող արդիւնք մ'ունենայիրենց համար։

Մեր այս ըսածին հաստատութիւն կուտան Անգղիոյ եւ նոյն իսկ Գերմանիոյ լրագրաց ոմանց մէջ հրատարակուած լուրերը։

Էրէրնէէն գրկա. 16 թուով Ֆըրանքֆորթի լրագրին գրուած նամակ մը հետեւեալ լուրը կուտայ։

«Օդին խստութիւնն ամենէն արիւնաւէտ կռիւներէն աւելի կոտորած կընէ մեր զօրաց մէջ։ Հիւանդաց փոխադրութիւնը խիստ շատցած է։»

Վիէննայի Նուվէլ Բրէս Լիպր լրագրին ալ կըսէ թէ Էրէրնէ եւ Լիւնէվիլ հասած Գերմանացի վիրաւորեալց թիւն այնչափ շատ է, որ այս վերջին քաղաքին մէջ գտնուած մեծ զօրանոցները չբաւելով, վիրաւորեալց շատը խոտի վրայ մնացած են։

Վէրսայլէն Անգղիոյ լրագրաց գրրուած նամակներն ալ Փարիզի ռմբակոծութեան յաջողութիւնը տարակուսելի կը ցուցնեն։ Ասկէց դատ կը հաստատեն թէ Լօարի Գաղղիական բանակն ալ հզօր դիմադրութիւն մը կը նէ Մէքլենպուրկի դուքսին բանակին, որուն Ֆրէտերիկ Շարլ խլխանին բանակէն օգնութիւններ ղրկել հարկ եղած է։

Նոյն բանակին մէկ մասն ալ Փարիզը պաշարող զօրաց օգնութեան դացած է։

«Դեկտեմբերի սկիզբէն 'ի վեր, կըսէ Մէօնկէն գրուած նամակ մը, Մէքլէմպուրկի մեծ դուքսին բանակը եօթն օր պատերազմ ըրաւ. եւ թէպէտ իր դիրքը կրցաւ պահել, բայց եթէ եօթն օր ալ պատերազմել հարկ ըլլայ, բանակին գործը կը լմննայ։

«Դեկտ. 1էն մինչեւ 10՝ Պատէնցւոց առաջին զօրաբանակին Օրլէանի առջեւ 226 սպայ եւ 4668 զինուոր կորսնցուց։

«Սաքսոնաց 12րդ զօրաբանակին ալ նոյնպէս Օրլէանի մօտ դեկտ. 2ին 55 սպայ եւ 1096 զինուոր՝ կորսնցուց։

«Միայն Բօլ մէջ 1200 Գաւարիէրացի դերի կայ Գաղղիացւոց ձեռքը։»

«Վէրսայլէն ցուրիխի Նուվէլ Կազէթ լրագրին գրուած նամակ մ'ալ հետեւեալ դիտողութիւնը կընէ։

«Մեր այս աւուր յաղթութիւններն անցեալին մէջ տարուած դիւրին յաղթութեանց չեն նմաներ եւ ապագայ յաղթութեանց վրայ վստահութիւն չեն ազդեր մեզ։ Կռիւներն աւելի յամառ են, եւ գաղղիացւոց դիմադրութիւնը զարմանալի է. իրենց առջի կորովը կենդանացած է եւ ամեն առթիւ կը տեսնուի։

«Աւած տեղեկութեանց նայելով, մեր բանակակեդրոնին մէջ տխրութիւն կը տիրէ, որուն կրնայ ապացոյց մ'ըլլալ թագաւորին այս խօսքը՝ որ քովիններուն՝ ըսած է։ «Այս դիմադրութիւننն անհաւատալի է։»

Վէրսայլէն գրուած ուրիշ նամակ մ'ալ կը հաւատաէ թէ պատերազմի դացող Պավիէրացի զօրաց չորս մասին երեքը ջարդուած եւ մէկ մասը միայն մնացած է։

Թայմզ լրագրին ալ կըսէ թէ՝ Հարաւային Գերմանիոյ զօրաց մէջ յուսահատութիւնը տիրել սկսած է։ այնպէս որ Բրուսիոյ թագաւորը համբերութեան յորդոր կարդալ սկսեր է իր զօրաց։

Անգղիական Բէլ—Մէլ կազէթ լրագրին հետեւեալ տողերը կը հրատարակէ։

«Մանսի քով եւ Լօարի մօտ բանակեալ զօրքերը չեն միայն որ Գաղղիոյ զինեալ զօրութիւնը կը ներկայացնեն։ Հեռաւոր գաւառաց մէջ երկու երեք հարիւր հազար զօրք կազմուելու վրայ են։ Ամէն օր թարմ զօրագունդեր պիտի ղրկուին բանակին ճակատը։ Եւ այս պահեստի զօրաց եռեւեռն ուրիշներ ալ կան որ անոնց տեղ անցնելու կը պատրաստուին։

«Շարունակ զէնք եւ ռազմամթերք կը հասնի։ Հրացանի գործարանաց, թնդանօթի ձուլարանաց, հեռադրաց եւ շոգենաւոց շնորհիւ, զէնք եւ ռազմամթերք պակսելիք չունին։ Ասկէց մինչեւ մէկ ամիս այս նոր բանակներուն կազմութիւնը մեծ տարբերութիւն պիտի ունենայ։ իսկ եթէ երկու ամիս ժամանակ ունենան, այնպիսի վիճակի մը պիտի հասնին, որ տուգիւ ծերունի Մոլթքէին հանգստութիւնը պիտի տրեն։»

Մունիխէն (Պավիերա) դեկտ. 16 թուով հետեւեալը կը գրեն։

«Լաւ տեղեկութիւն ունեցող ակումբներու մէջ կըսուի թէ Հարաւային Գերմանիոյ կառավարութեանց հրաման եղած է նորէն 150000 մարդ դրօշակի ներքեւ կոչել։ Բրուսիոյ եւ Հիւսիսային Գերմանիոյ մէջէն ալ 250000 նոր զօրք շտապով Գաղղիա պիտի ղրկուին։»

Գերմանացի Պէպէլ անուն երեսփոխանը՝ որ Գերմանական խորհրդարանին մէջ պատերազմին շարունակուելուն դէմ խօսքեր ըրած էր, եւ անոր հետ Լիպնէյք անուն երեսփոխանը՝ Բրուսիոյ կառավարութեան խընդրանօք իբրեւ դաւաճան բանտարկուեցան։

Ռուսական խնդրոյն համար դեսպանաժողովի երեկ պիտի գումարուէր. բայց Գ. Ժիւլ Ֆավրի ներկայութեանն սպասել հարկ ըլլալով քանի մ'օր ետ ձգուեցաւ։

Գաղղիական

Բ—էյէ ո'Օէանէն եկած

Մարսիլիա 31 դեկտ.

Բրուսիացիք դեկտ. 28 ին Նօժանի եւ Ռօսնիի բերդերը ռմբակոծել սկսան, բայց մեծ կորուստով ետ քշուեցան։

Սպանիոյ նոր թագաւորը (Աօսթիէ դուքսը) դեկտ. 30 ին Սպանիոյ ծովերեւոյթ Գարթաժէն քաղաքը հասաւ։

Երեսփոխանաց ժողովը սահմանադրական երաշխաւորութեանց գաղտնաբար ընդունեց։

Մարսիլիա 1 յունվար.

Բրուսիացիք դեկտ. 29 ին Ավրոնի սարահարթին վրայ յարձակեցան, բայց 8000 մարդ կորսնցնելով ետ քշուեցան։

Բրուսիացւոց ձեռքն եղած քանի մը դիրքեր Գաղղիացւոց ձեռքն անցան։ Բայց ասոնք Ավրոնի սարահարթը պարպեցին, իրենց թնդանօթները վերցնելով, թէ եւ թշնամին ռումբ կը ուղղար իրենց վրայ։

Բրուսիացիք Նօաղիի, Նօժանի եւ Ռօսնիի բերդերը ռմբակոծեցին։

Փարիզ հանդարտ է, բուռն եռանդով վառուած, հաստատամիտ եւ խիզախ, Բրիմ մարաջախան ուրբաթ օրը մեռաւ իր վէրքերէն։

Բրուսիական

Վէրսայլ 30 դեկտ.

Պաշտօնական—Իւլանները Բէսթէլ գնդապետն իր զօրագունդովը Լոնկրէի մօտ երեք վաշտ շարժուն պահապան զօրաց վրայ յարձակելով 1 զրօշակ, 10 պաշտօնական եւ 230 զինուոր գերի բռնեց։ Մեր կողմէն 6 վիրաւոր ունեցանք։

Ավրոնի սարահարթին վրայ բազում ռազմամթերք եւ 2 գամուած թնդանօթ գտանք։ Երկու գումարտակ զօրք մինչեւ Ռօսնիի գեղը յառաջացան։ Մեր կորուստն է մէկ վիրաւոր։

Լոնտրա 31 դեկտ.

Փարիզի շրջակայ երկու բերդերուն ռմբակոծութիւնը յունվար 15 ին ընկրկիլ որոշուած է։ Գրիւսէլի մէջ ընդհանրապէս կը կարծուի թէ Գ. Գամբէթ խաղաղական դաշնակցութիւն մը կազմել կ'աշխատի Գերմանիոյ Անդղիոյ եւ Աւստրիոյ մէջ։

Լոնտրա 31 դեկտ.

Այսօրուան Տէյլի—Նիւս լրագիրը կըսէ թէ Գաղղիոյ կառավարութիւնը դեսպանաժողովին երեսփոխան չընտրի զրկէ՝ եթէ Անգղիա Գաղղիոյ հասարակապետութիւնը ուշաշնական կերպիւ չճանչէ։

Լոնտրա 31 դեկտ.

Տէյլի—թէլէկրաֆ լրագիրը կըսէ թէ Գ. Գամբէթ իմացուց Գ. Ժիւլ Ֆավրի թէ՝ դեսպանաժողովին ներկայ գտնուելու համար անդագիր պիտի տրուի իրեն։ Հաւանական է որ Լիւքսէմպուրկի ինդիրն ալ յուզուի դեսպանաժողովին մէջ։

Պուքրէշ 30 դեկտ.

Նոր պաշտօնէութիւնը հետեւեալներէն կազմուեցաւ։

Գ. Յոան Կիքա, նախագահ եւ ներքին գործոց պաշտօնեայ.
Գ. Տիմիթրի Մթուրցա, արտաքին.
Գ. Կալիմաքի Քաթարճի, Արտ. գործ.
Գ. Քարիատի, դատաստանական.
Գ. Բէնքէչիչի, պատերազմական.
Գ. Պէրինատ, Հասարակային շինութեանց.
Գ. Բակովիցա, կրօնական գործոց։

Կալացէն Իպրայիլ երիտասարդին բացուեցաւ։

Գաղղիական

Մանս 31 դեկտ.

Այս առաւօտ հոս ինկած օդապարիկ մը Փարիզէն լուրեր կը բերէ մինչեւ երեկ իրիկուն։

Մեր զօրքերն երեկ առաւօտ Ավրոնի սարահարթը պարպեցին՝ հոն գտնուած բոլոր թնդանօթները վերցնելէ ետեւ։ Թրօշիւ զօրապետն ինքն ինն կը նախագահէր այս գործողութեան՝ թշնամւոյն սաստիկ կրակին ներքեւ։ Բրուսիացւոց թնդանօթները երեկ մինչեւ իրիկուն ուժգնապէս ռմբակոծեցին Նօաղիի, Ռօսնիի եւ Նօժանի բերդերը. բայց այսօր կըրակնին շատ թուլցած է. միւս կողմէն ուրիշ կէտերու վրայ ալ նմանօրինակ փորձեր կ'սպասուին, գլխաւորապէս Մօն-Վալերիէնի դէմ։

Փարիզի ժողովուրդը տխրեցաւ Ավրոնի սարահարթին պարպուելուն վրայ, բայց ռմբակոծութենէն բնաւ չվրդովեցաւ, այլ ընդհակառակն մինչեւ վերջն ամենայն զօրութեամբ դիմադրելու եւ թշնամւոյն գիծերը բանալն յարձակմամբ խլելու հաստատ դիտաւորութիւն կը յայտնէ։ Ցուրան այս առաւօտ խստութեամբ կը շարունակէ. ասոն ասոնցմէ ցուրտ ունեցանք։ Մայրաքաղաքին մէջ կատաղեալ հանդարտութիւն կը տիրէ։ Պրուսիացւոց թնդանօթներն երկու առաւօտ մէջ 12000 ռումբ նետեցին։ Մեր

ՊԱՅՄԱՆԵՐ

Տարեկան գին Կ. Պոլսոյ համար 150 ղրշ
» Գաւառաց » 160 »
» Օտար երկիրներու » 180 »
Վեցամսեայ Կ. Պոլսոյ » 75 »
» Գաւառաց » 80 »
Իւրաքանչիւր թերթի գին 60 փարայ
Ծանուցման տողը մէկ անգամի համար 2 ղրուշ, երկու անգամի համար 60 փարայ, աւելի անգամներու համար 40 փարայ։

բոլոր կորուստն է 15 ի չափ մեռեալ եւ 203 վիրաւոր։

Մանս 1 յունվ.

Շանղի զօրապետը կը հեռագրէ թէ Ժուֆրօա զօրապետն երէկ Լօարի ձախ կողմը թշնամին եւ մղեց, եւ վանտօնի դիմացը լաւ դիրքեր դրաւեց։ 200 գերի առինք։ Այս յարձակողական կռիւն ուժգնապէս յառաջ վարեց Ժուֆրօա զօրապետը, եւ իր զօրքերն ալ պայծառ քաջութեամբ կատարեցին։

Բրուսիական

Վէրսայլ 31 դեկտ.

Պաշտօնական։ — Մանթայֆէլ զօրապետը կիմացնէ թէ իր առաջին զօրաբաժինէն հինգ վաշտ զօրք Սէն դեռին ձախ եզրին վրայ թշնամւոյ մեծադոյն զօրութեան վրայ յարձակելով, զանոնք ցրուեցին եւ Բօպէր-լը-Ցիապլի բերդը գրաւեցին, զոր յետոյ իր զօրքերն յարձակմամբ առին։ Թշնամին բաղում մեռեալ ունեցաւ, եւ 100 ի չափ ալ գերի առինք։

Բրուսիացւոց պաշտօնական տեղեկագիրը կըսէ թէ դեկտ. 27 ին Ավրօնի սարահարթին դէմ եղած յարձակումը մեծ կորուստ պատճառեց Գաղղիացւոց։ տեղեկագիրը 17 պաշտօնական մեռած ու վիրաւորները հաշուէ։

Մէզիէրի։ռմբակոծութիւնն սկսաւ։

Մարտիս 30 դեկտ.

Բրիմ այս իրիկուն ժամ 9 ին մեռաւ։ Մարտիսի եւ դաւառաց մէջ կատարեալ հանդարտութիւն կը տիրէ։

Թագաւորն երկուշաբթի պիտի հանի։

Մարտիս 31 դեկտ.

Բրիմի թաղումը կիրակի կէս օրէն երկու ժամ ետքը պիտի կատարուի։

Թագաւորը երկուշաբթի պիտի հանի եւ անմիջապէս երդում պիտի տայ։

Մարտիսի մէջ ի պատիւ թագաւորին յաղթական կամարներ կանգնելու պատրաստութիւնները Բրիմի մահուան պատճառաւ արգիլուեցան։

Բրուսիական

Վէրսայլ 2 յունվար

Փարիզի հիւսիսային արեւելեան ճակատին առջեւ Գաղղիացւոց ունեցած դիրքերուն ռմբակոծութիւնը 31 ին եւ երէկ յաջողութեամբ շարունակեց։ Թշնամին շուտով ետ քաշուեցաւ այն ճակատին յառաջադէմ դիրքերէն։

Նոժանի, Ռոմանիի եւ Նոգղիի բերդերն երէկ լուռ կեցան։

Մեր քաներորդ զօրաբաժինը 31ին վանտօմի քով մեծադոյն զօրութիւններէ յարձակում կրեց, բայց ետ մղեց։ Լիւէտրից զօրապետը 4 թընդանօթ առաւ։

Վիթիս գնդապետը դեկտ. 30 ին Սուշէզի մօտ 5 պաշտօնական եւ 170 մարդ գերի բռնեց։

Գուլղիքուր 2 յունվար.

Մէզիէր անձնատուր եղաւ։ Բրուսիական զօրքերն այսօր հոն պիտի մտնեն կէս օրին։

Անգլիական

Լոնտրա 2 յունվ.

Թայմզ լրագիրը հեռագիր մը կը հրատարակէ ծանուցանելով թէ Պ. Պիսմարք հիւանդ է։

Լոնտրա 2 յունվ.

Գեսպանաժողովը քանի մ'օր ետ ձգուեցաւ, որպէս զի Պ. Ժիւլ Ֆաւրը ժամանակ ունենայ վերջին դեսպանութեան հրահանգներն ստանալու եւ հոս հասնելու։

Լոնտրա 2 յունվ.

Թայմզ կըսէ թէ Բ. Դրան եւ Եգիպտոսի մէջ նոր վէճ մը ծագած է։ Բ. Դուռը կը դանդատի թէ Եգիպտոսը չճանչցեր վերջին ֆերմանը եւ դէպ խաւորաբար զինուորութեան վերաբերեալ պայմանը։

Գաղղիական

Պօրտօ 2 յունվ. Իրիկուն

Կը լսենք թէ Եղիպտական Եգիպտիսի շոգենաւերուն Աղէքսանդրիայէն ուղղակի Կ. Պոլիս եւ փոխադարձաբարձերութիւնն առժամանակեայ կերպիւ դադրած է։

———

Դանուբի կողմերէն եկած վերջին լուրերը կը ծանուցանեն, թէ քանի մը տեղ դեռը սառած է։

———

Պէյքոզէն եւ շրջականերէն եկած ջուրի տակառներուն վրայ գրուած տուրքին դէմ Բէրայի բընակիչները բողոքելով, խնդիրը Պետական խորհրդին քննութեան ներկայացաւ, եւ ձեվայիպ լրագրին խօսքին նայելով Պետական խորհուրդն յիշեալ տուրքը վերցնելու որոշում տուած է։

———

Երբեմն Վալիտէ Բէյհեսի եւ այժմ Պետութեան խորհրդոյ անդամ Հիւսէյին Պէյն այս դիշեր վախճանեցաւ, եւ այսօր յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի։

———

Գաղտատէն նոյ. 30 թուով գրուած նամակ մը հետեւեալ կերպով կը նկարագրէ Պարսից Շահին ուղեւորութիւնը։

Վ. Շահը օգոստոս ամսոյն վերջերը Թէհրանէն մեկնեցաւ. հետեւաբար իր երկիրներէն մինչեւ Օսմանեան սահմանագլուխն հասնիլը երկու ամիս տեւեց։

Արդէն երկու ամիս առաջ արքունի կարաւանին անցնելիք ճամբաները ամենայն փութով շինուած էին, որով արքունական կառքերը կրցին դիւրութեամբ անցնիլ։ 170 ժամու ճամբան երբ վրայ հինգ ալ մեծ լեռներ կային։

Շահին ուղեկից էին՝ Մայր թագուհին, Հարէմը, քառասուն եւ հինգ կանայք եւ ութսուն աղախնայք։

Նախարարք եւ պաշտօնեայք։

Շահին հօրեղբայր Սուլթան Մուրատ Միրզա, Սէրասար եւ Բէյլիսի օրտու։

Կ. Պոլսոյ դեսպան Միրզա Հիւսէյին խան։

Թէհրանի իւլէմաներուն դլուխ Աղա Սայիտ Սատրդ։

Թէհրանի Օսմանեան դորձակատարը, Ռուսիոյ եւ Անգղիոյ դեսպանատանց առաջին քարտուղարները։

Թագաւորին եւ իր արքունական կառքերուն թիւն էր 90, ամեն մէկը ութ ձիով։ Բոլոր ձիերուն ջորիներուն եւ ուղտերուն թիւը 13—14000ի կը հասնէր, որոյ մէջ կային նաեւ 200 հեծելազօր եւ 60 թընդանօթաձիգ՝ չորս դաշտային թընդանօթով։ 500 ալընտիր հետեւակազօր կային զինուորական նուագարանով։

Թագաւորական բանակը 3000 էն աւելի վրանէ կը բաղկանայ։ Շահին վրաններն իրարմէ ճոխ էին. մէկ հատը ամենածանր լահոռ շալերով պատած էր, ուրիշ մ'ալ մէջի կողմը մարդերոտով բանուած։

Ամեն մէկ բարձրաստիճան պաշտօնատար երկու վրան ունի ամեն պէտք եղած պարագաներով, այս պատճառաւ ամեն մէկ իջեւան հասած ժամանակնին իրենց վրանները կանխաւ կանգնած ու պատրաստուած կը դտնեն։

Գաղտատի մէկ ժամ մօտ հասած ժամանակ Շահը իրեն համար պատրաստուած շքեղ վրան մ'իջաւ, զոր վեհ. Սուլթանը դրկած էր յատկապէս։ Հոն դիմաւորեցին ու ողջունեցին զինքը Գաղտատի կուսակալութեան բոլոր քաղաքային եւ զինուորական պաշտօնատարները։ Անկից՝ մեծ հանդիսիւ քաղաքը հասաւ Շահը, բերդին եւ Տիգրիս գետին վրայի շոգենաւերուն թնդանօթներէն ողջունուելով։ Դիշերը ամենաշքեղ լուսաւորութիւն մ'եղաւ, որոյ նմանը տեսնուած չէր երբէք Գաղտատի մէջ։

Շահը՝ շատ դոհ ըլլալով իրեն եղած փառաւոր ընդունելութենէն, հետեւեալ օրը հեռագրով շնորհակալութիւն յայտնեց վեհ. Սուլթանին, եւ դրկեց Միտհաթ եւ Բէյմալ փաշաներուն անձնուէր եռանդն ու հանճարը, եւ յատուկ յանձնարարութիւններ ըրաւ անոնց համար։

Հետեւեալ օրը Շահը՝ իր նախարարաց հետ շոգենաւերով Գաղտատէն մէկ ժամ հեռու Իսմայիլիա ըսուած տեղն ուխտի գնաց, եւ վերադարձին զօրահանդէսի մ'եւ զինուորական կրթութեան մը ներկայ գտնուելով, այնչափ դոհ եղաւ որ բոլոր սպաներուն անմիջապէս պատուանշան բաշխեց։

Երրորդ օրը Սուէյշան փաք ըսուած տուրքին գերեղմանին այցելութեան գնաց Գաղտատէն հինգ ժամ հեռու, եւ դիշերը քաղաքը դարձած ժամանակ հրախաղութիւններ եղան։

Չորրորդ օրը հիւպատոսներն ընդունեց, եւ նոյն դիշերը ճանրու պատրաստութիւն տեսնուելով, հետեւեալ օրը առաւօտուն այլ եւ այլ հասարակութեանց դլուխներն ընդունեց եւ անմիջապէս ճանրայ ելաւ՝ Քէրպէլա եւ անկից Նէճէֆ երթալու համար։ Այս ուղեւորութիւնը 15 աւուր չափ կը տեւէ, կըսեն, եւ վերադարձն ալ նոյն ճանրով պիտի ըլլայ. հետեւաբար Վ. Շահը նորէն Գաղտատ պիտի հանդիպի։

Միտհաթ փաշա, Բէյմալ փաշա եւ Բէուֆ փաշա, Շերի—խուրշիտ առաջին պատուանշանն ստացան նոյն իսկ Շահին ձեռքէն։ Մուտիրները, Մուֆթարները, դրօրոյ հրամանատարն եւ Տէֆթիէրտարը երկրորդ կարգի եւ ուրիշ ասոնցմէ վար պաշտօնատարներ երրորդ եւ չորրորդ կարգի Շերի—խուրշիտ ստացան։

Միտհաթ փաշան եւ Բէյմալ փաշան ուղեկից եղան Շահին Կ. Պէրպէլէն։

Գաղտատէն եկած հեռագրաթերթ մը կը ծանուցանէ թէ Շահը Բէրպէլայէն Գաղտատ դառնալով Պայրամի օրը հոն կատարեր է, եւ քանի մ'օր ետքն ալ ճանրայ պիտի ելնէր։

———

Հալէպէն Բուրիէ Տ'Օրիան լրագրին գրուած նամակ մը կըսէ թէ այս ամառ օդերը չոր երթալուն պատճառաւ հունձքը չյաջողեցաւ, եւ որմնատոց գինները չափազանց բարձրացած են։

Նոյն նամակը կուսակալէն ալ դանդատներ կընէ, որովք մեր Պատրիարքարան եկած դանդատներն հաստատութիւն կառնուն։

«Հիմա կսկծանօք կը յիշեն հոս, կըսէ, Ճեվտէթ փաշային լաւ կառավարութիւնը։

«Կուսակալը դրեթէ բնաւ դորձի չ'դբաղիր. այլ ամեն բան ստորակարգելոց եւ ժողովներուն ձեռքը թողուցած է, որք դրեթէ կատարեալ անկարգութեան մէջ են։

«Ճանրաներու շինութիւնը դադրած է։ Սահմուր գետն Հալէպի գետին հետ կցելու խօսքն՝ այն կատակերգութիւններէն մէկն էր, զորս բեմն կառավարիչք կը գործածեն Բ. Դուռը խաբելու համար։

«Բուսս—Գաղղիական պատերազմին պատճառաւ առուտուրն ու տեղական արուեստներն ողբալի անգործութեան մէջ են. ուստի եւ թշուառութիւնը տիրած է։ Ապադան մեծ սրտատանջութիւն կը պատճառէ, մանաւանդ երբոր անապատի արաբներուն վրայ հայեցք մը ձգուի։»

Եկեղ 50000էն աւելի մարդիկ մեծ ցոյց մ'ըրին կառավարութեան հաւանութիւն յայտնելու համար։

Պ. Կամպէթթա ատենապանութիւն մ'ըրաւ, զոր ժողովուրդն եռանդուն ծափահարութեամբ ընդունեց։ Պ. Կամպէթթա վոտահութիւն յայտնեց Գաղղիոյ ճգանց յաջողելուն եւ թշնամւոյն Գաղղիայէն դուրս վռնտուելուն վրայ, դործ մը, որ մինչեւ վերջը յառաջ տանել եւ ամեն զոհողութեամբ կատարել պէտք է ըսաւ։

Պ. Կամպէթթա հասարակապետութեան թշնամիներուն դրպարտական մեքենայութիւններն յայտնեց, եւ ըսաւ թէ կառավարութիւնն ամենակատարեալ աղատութիւն յարդելու մտադիր է։

Բրուսիացւոց բոլոր զօրութիւններն երէկ դեպ 'ի ժիէն քաշուեցան, եւ Պոնի ու Կրէ քաղաքները պարպեցին։ Մեծակակ կռիւ մ'եղաւ աղատ հրացանաւորաց եւ Բրուսիացւոց մէջ։

Լոնտրա 3 յունվ.

Հոս եկած տեղեկութիւններէ կը կարծուի թէ Փարիզ քիչ առնէն անձնատուր պիտի ըլլայ։

Թայմզ կըսէ թէ զարնուած անդղիական նաւերուն նկատմամբ Պ. Պիսմարքի պատասխանը Լոնտրա հասեր է։ Պ. Պիսմարք ցաւ կը յայտնէ այս դործին վրայ, եւ անմիջական քննութիւն, եւ եթէ պէտք ըլլայ՝ հատուցում կը խոստանայ։

Պ. Պիսմարք տակաւին տկար է։

———

Լոնտրա 2 յունվ.

Պօրսան ոսկի պատճառաւ դոց է։

Վիէննա 3 յունվ.

Աժիо Վիէննայի 121.75

Լիվերբուլ 2 յունվ.

Բամպակ, Մ. Ն. Օ. 8½—8½։

Ծախուած 10000 հակ.

Առուտուրը խիստ թոյլ

Ցորեն անշարժ եւ առաւել իջնելու հակամէտ։

———

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ

ԷՍԷԱՄԸ ՈՒՍՈՒՄԻԷ

22 դեկտ. երեքշաբթի իրիկուն	48	32
23 » չորեքշաբթի առաւօտ բացուեցաւ	48	29
կէս օր	48	29

ԱԶԴ

Փարիզէն օդանաւերով ճանրայ ելած եւ Բրուսիացւոց ձեռքն ինկած աղաւնիներու միջոցաւ Փարիզ դրրկուած երկու կեղծ նամակաց պատճէնները նախընթաց թուով հրատարակուած ժամանակ, նամակաց մէկուն մէկ մասը մոռացմամբ դուրս մնացեր է. ուստի նոյն նամակն ամբողջ հոս կը դնենք։

Ռուան 7 դեկտ.

Կառավարութիւն Փարիզ.

Ռուան դրաւեցաւ Բրուսիացիներէն, որք Շերպուրկի վրայ կը քալեն Գիւղական ժողովուրդները ցնծութեամբ կողջունեն զանոնք։ Խորհեցէք։ Օրլեան առնուեցաւ այս սատանաներէն. Պուրժ եւ Թուր վտանգի մէջ են. Լօարի բանակը բոլորովին աւերուած է. դիմադրութիւնն այսուհետեւ փրկութեան յոյս չթողու։

Ա. ԼԱՎԷՐԹԻԺՕՆ*

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Բուսմէլիի երկաթուղւոյն Եէսի-Գուլէէն Քիւչիւք Զէքմէճէ լմնցած մասն այսօր հանդիսիւ պիտի բացուի կէս օրին, եւ վաղն ալ բանիլ պիտի սկսի։

* Այս անձը կառավարութեան պաշտօնատար է եւ Փարիզ կը դտնուի։

«Կըսուի թէ կառավարութիւնը մեր վրայ սպառնացող չարեաց առաջքն առնելու միջոցներ պիտի անօրինէ. բայց Ժողովուրդը հաւատ չընծայեր այս խօսքին, վասն զի իր յոյսերը խիստ շատ անգամ'ի դէպս եկած են»

ԱԶԳԱՅԻՆ

Երեսփոխանական ժողովը կիրակի օրը դումարեցաւ 'ի Զալաթիա։ Ս. Պատրիարքը դարձեալ ներկայ չէր՝ հիւանդ ըլլալուն պատճառաւ։ Սահմանադրական էֆէնտին ալ նմանապէս անձնական տկարութիւն ունենալով ներկայ չէր։ Նոյնպէս փոխ-սահմանադրական եւ սահմանադրիր էֆէնտիներն ալ ներկայ չէին՝ առանց պատճառ մը յայտնած ըլլալու։ Այս պատճառաւ ժողովը պարտաւորեցաւ ժամանակեայ սահմանադրական կարգել Զաղարոսեան Քրիստոսատուր էֆէնտին եւ սահան բանալ։

Դիւանին անդամոց բացակայութիւնը երեսփոխանաց շատերուն դրժգոհութիւն պատճառելով, դիտողութիւններ եղան, եւ ասոր համար ալ կանոն մը դնել հարկաւոր դատուելով՝ խնդրոյ կարգն անցուցանելու առաջարկութիւն եղաւ։

Յետոյ վերադարձեալ Սահմանադրութեան վրայ ընդհանուր դիտողութիւններ ու վիճաբանութիւններ եղան, բայց մեծագոյն մասը ներկայ չըլլալուն համար որոշում չկրցաւ ըլլալ, եւ ժամը 10 ին քառորդ մնալով ատեանը գոցուեցաւ։

Տէր։

Խնդրեմ բարեհաճիք հետեւեալ երկաւոյս ձեր պատուական լրագրին միջոցաւ հրատարակել։

Ազգ. Ընդհանուր ժողովոյ դումարումն ըլլալու որոշուած օրէն դէթ մէկ օր յառաջ հրաւիրագիրը անձնիւր երեսփոխանաց հասցնել անհրաժեշտ պարտք մ'է դիւանին։

Ընդհանուր ժողովոյ դեկտ. 20 թուականով 13րդ նստին հրաւիրագիրը նոյն իսկ դեկտ. 20ի երեկոյ Սամաթիայէն ժամակոչ եղբօր մը ձեռք տրուած եւ Սամաթիոյ Եկեղի մատալէն բերուած է, եւ նոյն ատեն իմ հոն չգտնուելուս առթիւ եկեղեցւոյ պաշտօնէից մէկուն յանձնուած է, զոր երկուշաբթի երեկոյ ժամը 11 ին ընդունեցի։ Արդէն մէկ օր յառաջ ժողովն եղեր լրացեր էր, եւ յայտնի է որ այս օրուան գիւղացածոյ երէկուան չգիւղացածը երէկ չէի կրնար կատարել. այս կերպով կը ցաւիմ մեծապէս որ երեսփոխանաց բացակայութեան դէմ դանդատող դիւանը՝ անտարբերութեամբ զիս այս մէկ նստէն զրկեց. կը բողոքեմ թէ ինծի համար տակաւին 13 րդ նիստը չէ եղած. թէ ոչ միայն այս, այլ եւ բազմաթիւ նիստերու ալ հրաւիրագիրը այսօրինակ ժողովը լրանալէն եւքը ինծի բերուի, ես զիս իրաւամբ բացակայ չեմ համարիր, եւ թէ «երեք ատեաններու չարունակ պակասող՝ անդամը հրաժարեայ պիտի համարուի» վճիռը ինծի եւ ինծիպէսներու համար բան մը չի նշանակեր. զի այս պակսիլ չէ, այլ յանիրաւի զրկուիլ է. որ ոչ դիւանը եւ ոչ ոք կրնայ զմեզ այն մեծ իրաւունքէն զրկել, զոր ամբողջ ազգ մը մեզ կուտայ, եւ միշտ իրն է։

1870 դեկտ. 22 Ս. Հ. Մ. Ֆէրեան

Սամաթիոյ Եկենիմահալէ

---

* Ինծի պատահած փորձով իրաւունք կստանամ կասկած ընելու «երեք ատեաններու չարունակ պակասած» եւ ըստ դիւանական օրինի հրաժարեցուցած երեսփոխանաց համար թէ, շատ հաւանական է որ մէկ կամ երկու անդամ կամովի պակասուն վրայ մէկ անդամ ալ նամակ գացած չըլլայ, եւ այս կերպով՝ ոչ իրաւամբ՝ այլ յանիրաւի հրաժարեցուցուած ըլլայ. այս ընթացքը՝ եթէ չբարոքի՝ այնպիսի դարան մը կրնայ ըլլալ որ, չարունակ դալ ուզող կամ կրցող երեսփոխանն ալ կրնայ հրաժարեցուցուիլ։

Ազնիւ Մասիս.

Այս օրերս խնդիր մը ներկայացած է Երեսփոխանական ժողովոյ, որ իր յոյժ կարեւորութեամբը կենսական խնդրոյ մը կերպարանքն ունի։

Հա՞րկ է ըսել թէ գաւառական հարստահարութեանց խնդիրն է այդ խնդիր մը՝ որուն ո՛ր չնչի լուրջ ուշադրութիւն ընծայուի, հարկաւոր է եւ արժանի բարձր նկատողութեան։

Այս կ'ըսեմ, ո՛չ ընդհանրապէս հայու զգացմամբ միայն խորհելով, զի մանաւանդ է ընդհանուրին նկատմամբ, այլ իբր Թուրքիոյ քաղաքացի. քանզի իրաւամբ այսօր մեր շահերն ու իրաւունքները Օսմանեան ազգին շահուցն ու իրաւանցը հետ լծորդուած են իրարու ընդհանուր շահեր ու իրաւունքներ, որ պարտք կը դնեն մեր վրայ, գէթ բարի քաղաքացւոյ մը յատուկ եղած հայրենասիրական զգացմամբ մեր երկրին անդորրութեանն ու խաղաղութեանը վրայ խորհիլ լրջօրէն եւ բարեկարգութեան կարեւոր միջոցներ մտածելով՝ առաջարկել Վեհ. Սուլթանին արդարակրօրէն կառավարութեան, որուն ուշադրութենէն, հաւատի եմ որ բնաւ չեն վրիպիր, վասն զի ճշմարիտ է որ մենք ալ մեր երկրին բարօրութեանը կը բաղձանք, ինչպէս որ մեր պարտքն է, եւ վասն զի Օսմանեան շահերէն ու իրաւունքներէն դուրս ուրիշ շահեր ու իրաւունքներ չունինք։

Հայը Թուրքիոյ մէջ միայն կրցած է իր ազգայնութիւնը պահել, իր կրօնը պաշտել եւ իր դարաւոր հաւատարմութեան փոխարէն արտօնութիւններ ստանալ, բայց ուրիշ տեղերու համար այսպէս չենք կրնար մտածել. վասն զի Անիի կործանումէն ետեւ Եւրոպոյ զանազան կողմերը գաղթող ամենայն բնակիչներ այսօրուան օրս չգացած են։

Մեր այս առարկութեան վրայ պատմութիւնը անաւա վկայութեամբ կը խօսին։

Եթէ այսօր դաւառներէն ոմանց մէջ հարստահարութիւնք եւ անիրաւութիւնք կը գործուին, որ կրնան հայուն դարաւոր հաւատարմութեան եւ տիրապետութեան զգացումը վիրաւորել եւ մեծ իրաւամբ կրնամ ըսել թէ ատանք մեր արդարակրօրէն կառավարութեան բարեգութի կամաց հակառակ են գլխովին, վասն զի Բարձր. Սայի Բաշայի եւ իւր պաշտօնակցաց եռանդուն հայրենասիրութեանն ու իմաստութեանը վրայ բնաւ երկիւղ չունինք։

Ուստի իբրեւ քաղաքացի կը փութամ հարստահարութեանց խնդրոյն նկատմամբ իմ մասնաւոր դիտողութիւններս հրատարակել։

Գաւառաց մէջ գործադրութեան առնուած օրէնքը՝ որ «վիլայէթ ենոնոմիսի» կը կոչուի, լուրջ եւ խիստուն խորհրդածութեամբ հեղինակուած ըլլալէ զատ՝ նաեւ ժողովրդեան ներկայ դրիցն ու կացութեանը յարմարաւոր օրէնք մ'է, հետեւապէս նոյնին վրայ խօսելու եւ խորհելու հարկ չկայ։

Բայց սա անուրանալի է որ օրէնք մը ո՛րչափ լուրջ, իմաստուն եւ հաստուն խորհրդածութեամբ հեղինակուած ըլլայ, չի կրնար օգտակար ըլլալ, եթէ նոյնին գործադրութեան ձեւը ընհաս արդարակրօրէն եւ հաւատարիմ պաշտօնեաներ պակսին, եւ եթէ ժողովուրդն ալ իւր մահաբեր տգիտութեամբը չի կրնայ պաշտպանել իւր իրաւունքները։

Այս երկու դիտաւոր կէտերն ահա խորին ուշադրութեան արժանի են։

Հարստահարութեանց ենթակայ եղող տեղուանքն ընդհանրապէս գիւղերն՝ աւաններ ու գիւղաքաղաքներ են. եւ օրէնքը թէպէտ ամեն տեղ միօրինակ կերպով գործադրելի հրամայուած է, բայց յիշեալ տեղերու պաշտօնեաներէն ոմանք ազէա մոլեռանդկամ տպիկար անձինք ըլլալով՝ բնական է որ երբեմն հարստահարութիւնք ալ 'ի գործ կը դրուին։

Ուրեմն հարստահարութեանց պատճառն օրինաց անբաւականութիւնը չէ, այլ պաշտօնակալաց ոմանց տգիտութիւնն ու ապիկարութիւնը։

Ահա այս բացարձակ պատճառէն ծագում առած են գրեթէ գաւառական հարստահարութիւնք։

Բայց միայն այդչափ չէ։ Անպատեհութիւնը միշտ անառ զուլթիւն կը գործէ։

Այն ինչ վիլայէթին տակ գտնուած տեղ մը անիրաւութիւն կամ զրկանք մը տեղի կունենայ, խնդիրը Պատրիարքարան կիմացնեն եւ Պատրիարքարանն ալ եղելութիւնը Թէզքէրէ մը Բ. Դրան կը հաղորդէ։ Բ. Դուռը խնդրոյն նկատողութեան առնելով՝ ըստ օրինի այն վիլայէթին էմրիլամ մը կը ղրկէ. մինչեւ հոս գործն օրինական ուղղութեան մը մէջ է, իսկ անկէ անդին նոյն չի մնար. վասն զի վիլայէթն եւս էմրիլամ մը կընէ տեղական կառավարութեան՝ ուր որ գործուեր է նոյն զրկանքը կամ անիրաւութիւնը։

Արդ բնական է որ տեղական կառավարութիւնն ինքզինք պաշտպանելու կամ մանաւանդ իր ապիկարութիւնն ամբաստանած չըլլալու համար այնպիսի ֆալշոն մը կը զրկէ առ վիլայէթն, յորում բուն խնդիրը կամ կերպարանափոխելով կը ներկայացնէ եւ կամ բոլորովին կը թեթեւցնէ եւ Բ. Դուռն ալ իր ընդունած տեղեկութեան համեմատ Պատրիարքարանի կը ծանուցանէ թէ խնդիրը չափազանցօրէն ներկայացուած է։

Ի՞նչ ընէ Ազգ. վարչութիւն մը, երբ իր գործելու զօրութիւնը միայն թղթերի մը ներկայացնելու վրայ կայացած է, եւ ի՞նչ ընէ Բ. Դուռը երբ ժողովուրդն իր տգիտութեամբը չի կրնար իր իրաւունքը պաշտպանել։

Ահա այս միջոցներուն վրայ հարկ է խորհիլ։

Ինչպէս ըսի, մեք ամենքս ալ իբրեւ քաղաքացի պարտաւոր ենք մեր երկրին զարգացմանն ու անդորրութեանը վրայ լրջաբար խորհիլ։

Ուստի իմ կողմէս իբրեւ ճշմարիտ քաղաքացւոյ պարտք մը կատարած ըլլալու համար հետեւեալ կէտերը կը ներկայացնեմ խոնարհաբար, օրու որ անկէ։

1. Ցգէտ ու ապիկար անձինք բնաւ պաշտօնի մէջ չի գործածել.

2. Երդուեալ դատաւորութեան սկզբունքը գործադրել.

3 Քրիստոնեայ ձեռքէն դէնքն առնուլ.

4 Ազգային պահպանի զինուորութիւն հաստատել.

5 Դատախազութեան օրէնքն ամենուն համար պարտաւորիչ ընել.

6. Հաւատարութեան սկզբունքը ճշգիւ գործադրել։

7. Մերթ ընդ մերթ արդարակորով քննչաց ձեռօք ժողովրդեան վիճակին մօտէն տեղեկանալ.

8. Քրիստոնէից վկայութիւնն ալ իրրեւ բարի քաղաքացւոյ վկայութիւն ընդունիլ։

Այս եւ ասոնց նման միջոցներ խնդրելու ենք մեր արդարակորով կառավարութենէն, բայց ինչպէս ըսած է մեծ հանճար մը, խնդրելնք ոչ իբրեւ մանուկ, այլ իբրեւ կատարեալ մարդ։

Խնդրենք ուրեմն իբրեւ բարի քաղաքացի եւ թախանձենք զբ. Դուռը, որ հաճի մեր խնդրուածոց հայրական ուշադրութիւն ընծայել։

Ուրեմն, կ'ըսեմ, փոխանակ զմեր Պատրիարքն ու վարչութիւնն իբրեւ ապիկար նկատելով անոնցմէ դրժգոհութիւն յայտնելու տրոնց, ինչպէս ըսի, գործելու միջոցը միայն թղթերի մը ներկայացնել է, միանգամ եւ մեր Ս. Պատրիարքը հօր չուրջը բոլորելով՝ խորհինք լրջաբար եւ լրջօրէն խնդրենք մեր լարեխնամ կառավարութենէն։

Իսկ եթէ մեր ոյժն ու աշխատութիւնը միայն Պատրիարքի ու վարչութիւն փոխելու վրայ ուզենք վարձել, կ'ըսեմ թէ ատոնցմով բան մ'ըրած չենք ըլլար, վասն զի գժգոհութիւնը նոյն պիտի մնայ դարձեալ, ինչպէս որ բաղմաժամանակեայ փորձերը ցոյց տուած են, եւ եթէ անցեալն փորձերով չուզենք համոզուիլ, ժամանակն ու դէպքերը պիտի համոզեն զմեզ որ այս ընթացքով յաջորդելիք վարչութիւններն ու Պատրիարքներն ալ պիտի չի կրնան բան մ'ընել։

ՍԻՍԱԿ

ԱԶԳԻՆ ՑԵՏԱԴԻՄՈՒԹԵԱՆ ՄԷԿ ՄԵԾ ՊԱՏՃԱՌԸ

Գարշ եւ փորձեալ ճշմարտութիւն մ'է, որ ազգ մը այն ատեն կարող է դէպ 'ի յառաջադիմութիւն անարգել քայլափոխել, երբ նորա իրաւաքանչիւր անդամ կը ճանչնայ իւր պարտքը եւ զայն անթերի կատարելու փոյթ եւ ջանք կ'ունենայ։ Այն ատեն միայն նորա տարեգրութիւնն իւր էջերը փառաւոր գործերով կը բանայ յաղագս սերունդին, երբ անձինքը անդամ ըստ իւրոյսանն իւր 'նպատակը չը զլանար ազգին շահուն. եթէ հարուստ է՝ իւր քսակը, եթէ դրագէտ՝ իւր հանճարն ու գրիչը, եթէ աղքատ՝ իւր քիրտը, իսկ եթէ եկեղեցական՝ իւր քարոյական օգնութիւնը։

Ցաւ է խոստովանիլ, որ այս մասին մեր մէջ մեծ թերութիւն կայ. թողունք որ առ Ազգն իրենց պարտքը ճանչցողները խիստ քիչ են եւ կարի սակաւ 'ի գործ դնողները, աւելի արտասուելին է ժողովրդին եւ կղերին մէջ եղած պարտուց անհամաձայնութիւնը, ազգին բարւոյն համար մէկ տեղ աշխատելու եռանդին պակասութիւնը եւ մանաւանդ մէջերնին տիրած օտար սառնութիւնը։ Ժողովուրդը շատ անգամ զկղերն իբրեւ օտար մարմին մը կը նկատէ սխալ եւ թիւր ըմբռնմամբ, կղերն ալ ասոր փոխադարձ յիմարերադներով ինքզինքը բարձրութեան մէջ կորէր, հետեւապէս ժողովրդային չրջանէն արտաքոյ կը համարի զինքը, եւ այսպէս երկու կողմն սխալները մէջ տեղը պատուար մը կը քաշեն, որով փոխանակ իրարու մօտենալու. եւ մէկ հոգւով ու սրտով ազգին շահուն համար աշխատելու, ընդհակառակն միշտ իրարմէ հեռանալու կը ձգտին, եւ անձնական շահու բուռն իրձէն կուրացած՝ ընդհանուրինը բնաւ չեն տեսներ եւ ոչ իսկ կը մտածեն։

Ժողովուրդն այնպէս կը կարծէ որ ազգային բարոյական չէնքին կառուցման հոգն ու աշխատութիւնը մի միայն կղերին պարտքն է, մինչդեռ կը պատկառիմ ըսելու որ կղերն այս մասին բոլորովին անհոգ եւ անտարբեր, մինչեւ անգամ իր դասուն մէջ լոյս ծաւալելու անփոյթ է. թերեւս իւր քսակն ու հանդիսան աւելի արժէք ունի իրեն քան ազգին յառաջադիմութիւնը։ Ժողովուրդը մեծապէս կը սխալի այս կարծիքով. ազգի մը իրաքանչիւր անհատ հաւասար պարտաւորութիւն ունի։ Եւ այս ալ դիտելու է որ, եթէ ամեն անհատ ըստ իւր պարտուց զատ զատ գործէ, այնչափ առաջ չ'երթար ազգ մը, որչափ մէկտեղ գործելն։ Նոյնպէս եւ մեր ազգը չի պիտի ունենայ այնչափ արդիւնաւոր յառաջադիմութիւն մը, մինչեւ որ ժողովուրդն եւ կղերն ազգին զարգացման համար չը միանան եւ հաւասար չը գործեն։ Երբէք օրէնք մը չը նիներ որ կղերը կամ ժողովուրդն ընդհանրութեան համար ջանայ եւ աշխի, եւ միւսը իւր հանդիսաը հոգայ։ Ժողովուրդը պարտաւոր է՝ զկղերը ոչ թէ իբրեւ օտար կամ ուրոյն մարմին մը նկատել, այլ իրեն հետ մի համարելու է, ինչպէս որ է, ճանչնալու է առ այն ունեցած պարտաւորութիւնը եւ նմանապէս կարիքը նոցա։ Ինչպէս ասոնց ամենքն ալ զբաղ եւ հոգ ունին ազգին բարոյական չէնքին կատարման համար, ինչպէս ասոնց ամենքն ալ զբաղ եւ հոգ ունին ազգին բարոյական չէնքին կատարման համար, ինչպէս ասոնց ամենքն ալ զբաղ եւ հոգ ունին ազգին բարոյական չէնքին կատարման համար

ունենալու է նորա հետ։ Նոյնպէս եւ կը-զերը պարտաւոր է, ոչ թէ իրմէն վեր կամ վար ճանչնալ ժողովուրդը եւ կամ յիմարաբար ղայն բարոյապէս իբրեւ հը-պատակ կամ ստրուկ նկատել, այլ իբրեւ հաւասար, եւ մանաւանդ ուսանելու է որ ինքն Աւետարանի պաշտօնեայ է։ Դարուս անհարազատ այն ամեն երաշխները, որ բը-նութեամբ միջին դարու ըլլալ կերեւին, իրենց ծննդեան տանելու համար ժամա-նակին թեւերուն յանձնել պէտք է։ Երբ այսպէս՝ երկուստեք փոխադարձ պարտա-ւորութիւնները կը ճանչցուին եւ 'ի գործ կը դրուին. երբ ժողովուրդն իւր դրամը եւ կղերն իւր անխոնջ ջանքը չը ղլանան, այն ատեն միայն կարելի է մեզ յառաջ-դիմել, եւ այն ատեն կարելի տեսնել որ ազգը՝ ազատ ներքին հարստահարու-թիւններէ, զերծ կղերին մանաւանդ ագէտ կղերին յարուցած տաղնապէն ու երկպառակութենէն, յուշիկ քայլերով կ'ընթանայ ժամանակին ետեւէն։

Բնաւ ժողովուրդը յուսալու չէ որ ա-ռանց կղերին օգնականութեան պիտի հասնի իւր վսեմ նպատակին, նոյնպէս եւ կղերը երբէք թող չը կարծէ որ առանց ժողովրդին ձեռնտուութեան պիտի կա-րողանայ յառաջ երթալ։ Երկուքին ալ դո-յութիւնն իրարմէ կախումն ունին։ Այս մասին թող մեր երջանիկ նախնիքը մեզ օրինակ լինին։ Նոքա շատ քիչ անգամ առանձինն գործած են ընդհանուրին բար-եւոյն համար. որ դարու մէջ որ Սահակի մը կամ Մեսրոբի մը հանդիպինք, անպատ-ճառ հոն Վռամշապուհ մը պիտի տես-նենք իբր ամոլ, եւ ուր Վարդան մը կամ իւրապիսիք, հոն պիտի գտնենք Ցովսէփ մը կամ Ղեւոնդ մը։ Եւ այս սուրբ միու-թեամբ էր որ ամեն դժուարութիւն ա-ռաթուր կընէին եւ մանաւանդ անով էր միայն որ այն արիւնռուչտ եւ բարբա-րոս դարերուն մէջ՝ ազգերնիս կանգուն մնաց։ Ինչպէս Պարսից կատաղութեանը՝ կղերը իւր խաչովն ու Աւետարանաւը են ժողովուրդն իւր կեանքովն ու բաղկաւը կը դիմակալէին, նոյնպէս Յունաց վայրագ մոլեռանդութեանը դէմ մէկտեղ կը զի-նէին։ Բայց հիմա, ընդհակառակն, որ աւելի երջանիկ եւ աւելի ապահով ժամա-նակի մէջ կ'ապրինք, փոխանակ օրըստօ-րէ զարգանալու եւ յառաջադիմելու, չեմ սխալիր եթէ ըսեմ որ աւելի յետ կը մըղ-ուինք, եւ օրքան զօր ազգութիւններս չի-ջանելու վրայ է. որուն պատճառը ոչ այլ ինչ է, բայց եթէ կղերին դատապարտելի անհոգութիւնն ու անտարբերութիւնը, եւ ժողովրդեան ալ անոր դէմ անուցած ատելութիւնը եւ պարտադանցութիւնը։

Ո՞վ կրնայ ուրանալ, որ կղերին արդի ցաւալի եւ միանգամայն դայթակղա-կան ընթացքը՝ ինքզինքը կամ իր շահն ազգին շահէն զատ նկատելուն բնական հետեւութիւնը չէ։ Ի՜նչ պժգալի տե-սարան. երբ կը տեսնես խումբ մը ան-ուամբ եւ եթ կրօնի պաշտօնեայ (բացա-ռութիւնք կան), բոլորովին մոռցած ի-րենց վսեմ եւ սրբազան պաշտօնը, ժո-ղովրդեան մէջ աստանդական կը դե-ղերին օտար սրտով եւ օտար հոգւով։ փոխանակ ժողովրդին տառապեալ եւ ան-միխթար սիրտը սփոփելու, անդթաբար վերք մը ալ կը յաւելուն իրենց՝ հպարելի արարմունքովը։ Իրենց քսակին ու կոկոր-դը լեցնելու համար նորա սիրտն ու հո-գին կը կրծեն։ Այսպէս եւ առաջնորդ հայրերէն շատերը՝ որոց ազդաւէր գոր-ծերը յաճախ լրագրաց էջերուն մէջ դաւ 'ի սիրտ կը կարդանք, համարեա թէ զուրկ բոլորովին Աւետարանի հոգիէն եւ հով-ուելու չնորհքէն, 'ի բոլոր սրտէ գերի են դարձեր մամոնային, նորա փայլու-նութիւնը միայն զիրենք գործելու կը շարժէ. հետեւապէս հարուստին համար միայն են. աղքատին երեւն անգամ չ'են նայիր, զի չունին անկէ քսակապարար ա-կընկալութիւն մը։ Կը թողունք եւ զա-նոնք որք վանքերու խորշերը քաշուած անգործութեամբ կ'անցուցանեն իրենց սուղ օրերը՝ առանց ազգին օգուտ մ'ընելու, եւ աչքերնին՝ աղքատին ձեռքն եղած օ-րապահիկ հացին տնկած են։ Ուրիշ մը՝ մոռցած բոլորովին իւր ազգն ու նորա շահը, կը տեսնայ իւր հայրենի տան ջա-հին մարելու վրայ ըլլալը, բայց դարձեալ իւր իւղը փոխանակ հոն լեցնելու, ու-րիշին արծարծեալ ջահին մէջ կը լեցնէ, եւ այս սրտով դեռեւս կը ջանայ ինքը-զինքը ազգասէր ցուցնել։ Վերջապէս խոստովանելու ենք, որ եկեղեցական հայ-երն իրենց կոչման հակառակ կը գործեն։ Եթէ կարդան պատմութեան մէջ իրենց նախորդաց վարքն ու կեանքը, միթէ չի՞ պիտի զգան իրենց խղճին վրայ ծանրա-ցած պարտաւորութիւնը։ Նոքա՝ քրիս-տոնէական անվեհերութեամբ՝ իրենց հա-ւատն խաղաղութեան համար, ազգին բա-րօրութեան համար անձերնին իսկ չէին խնայեր։ Կայսերներու եւ ամիրապետներու մոլեգին ցասումը՝ զիջուցանելու համար ամեն վիշտ, ամեն տառապանք, ամեն հալածանք, բանտ, աքսոր յանձն կառնէին։ Բայց այժմու հայրերը՝ նոցա ընթացքէն բոլորովին հեռի են։ Մինչեւ ան-գամ իրենց առօրեայ պարտաւորութիւնը կատարելու դժկամակութիւն կը ղգան, ուր մնաց ժողովրդին համար վիշտ կրել։

Ահաւասիկ յայտնի կը տեսնուի որ ազգին յետադիմութեան ամենամեծ պատ-ճառը ժողովրդեան եւ կղերին մէջ տիրած ցաւալի անտարբերութիւնն է։ Ըսի եւ կրկին կըսեմ, որ ազգին բարեւոյն հա-մար՝ առանց այս երկու մեծ մարմնոց մի-ութեան՝ ամեն ճիգ եւ ջանք միշտ ա-մուլ են։

Գ. Ս. Կարապետեան

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ ՀԱՋԱՐ ՈՒ ՄԷԿ ԳԻՇԵՐՆԵՐ

ԱՐԱՐԱՏԱՆ ՎԷՊԵՐ

Իզմիրի Տէտէեանց տպարանէն հը-րատարակուած այս ընտիր վէպին չոր-րորդ հատորն ալ տպուած կ. Պոլիս հատաւ այս շաբթու, եւ կը գտնուի Պ. Յ. Գաֆաֆեանի դրատունը. իւրա-քանչիւր հատորի գինն է 15 ղրուշ.

Բաժանորդք պէտք է ստանան մայրաքաղաքս Զաքմաքճըլար եօդու-շու ճատտէսի թիւ 10 Տէտէեանց վա-ճառատունէն։

ԴԵՐԵԿԸՆ

ԵՒ

ՀԵԳԸՐԸՆ

ԿԱՄ

ՆՂԱՆԱԿ ԸՆԹԵՐՑԱՆՈՒԹԵԱՆ

ՎԵՑ ԴԱՍՈՎ ՈՒՍԱՆԵԼԻ

ՏՊԵԱԼ

'Ի ԳԻՐԾԱՐԱՆԻ ԶԱՐԴԱՐԵԱՆ

Կը գտնուի ամեն հայ դրավաճառաց քով. գին 10 փարայ։

Դպրոցաց համար հարիւրաւոր առ-նողին զեղչով կը տրուի։

ՕԳՏԱԿԱՐ ՏԵՏՐԱԿՆԵՐ

ՄԱՐԴԻԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Ա.

ՄԻՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐԴԱՅՈՑ ՏԵՍԱԿԻ

ՏՊԵՏԼ

Ի ԳԻՐԾԱՐԱՆԻ ԶԱՐԴԱՐԵԱՆ

Կը գտնուի ամեն հայ դրավաճառաց քով. գին 60 փարայ։

ԱՐԱՄԵԱՆ

ՄԵԾ ՏՐԻՑՈՑՑ ՀԱՄԱԶԳԱՑԻՆ

1871

ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ

Ամեն Հայ դրավաճառաց քով կը գտնուի գին 2 ղ։

ԱՐԱՄԵԱՆ

ՏՐԻՑՈՑՑ ՓՈՐՐ

1871

Նոյնպէս ամեն Հայ դրավաճառաց քով կը գտնուի, գին 50 փարայ։

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ

Ի ՄԷՋ

ԳԱՂԴԻՈՑ ԵՒ ԲՐՈՒՄԻՈՑ

Տետր առ տետր հրատարակուիլ սկսած է Վենետիկոյ Մխիթարեանց վանքէն, եւ շաբթէ շաբաթ կ. Պոլիս հասնելով կը ծախուի Հայ դրավաճառաց խանութները։ Գին ամեն մէկ տետրակին 60 փարայ։

Հարկ չէ ըսել թէ այս պատմութեամբ ազգայինք կարող կըլլան ճիշդ դաղափար մը ստանալ ներկայ պատե-րազմին ամեն անցքերն վրայ։

ՈՒՍՈՒՄՆ ՊԱՐՏԱՒՈՐ

Պ. ՇԱՆՇԵԱՆՑ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ը. ՏԻՒՐԿՅԱՆ

Մաքուր թղթի վրայ նորաձայն եւ վայելուչ տառերով տպուած։ Պարու-նակութիւնն է Քրիստոնէական եւ բա-րոյական պարտաւորութիւնք մարդոյ առ Աստուած առ մարդիկ եւ առ անձն, ուր է ուսումն բավականապէս բա-րոյականութեան։ Իւրաքանչիւր օրի-նակին գինն է կէս Արծ. մէճիտ. խակ դպրոցաց համար զատ օրինակ, գնող-ներուն՝ տասն հատին վրայ մի հատ աւելի ու ձրիաբար։

Ցանկացողք կրնան ստանալ Երու-սաղէմատունէն։

Այս լրագիրը շաբաթը երկու անգամ կը հրատարակուի, չորեքշաբթի եւ շա-բաթ օրերը։ Բաժանորդագրութեան տե-ղերն են Կ. Պոլիս Զինիլի խանը վերի յարկը թիւ 6 Մասիսի խմբագրատունը։

Խակ դաւառաց մէջ հետեւեալ հոգա-բարձուաց սենեակները։

ԻԶՄԻՐ. Պետրոս աղա Տէտէեան.

ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ. Թորոս աղա ոսկերիչ.

ԱՏԱԲԱԶԱՐ. Յարութիւն աղա Նազա-րէթեան.

ՏՐԱՊԻԶՈՆ. Խաչատուր աղա Էրմասեան

ԿԱՐԻՆ. Կարապետ պատուելի Զա-քարեան.

ՍԵԲԱՍՏԻԱ. Վարդան Լիֆէնտի Արգարեան.

ԵԱՇ. Մ. աղա Խաչիկեան.

ՀԱԼԷՊ. Նիկողայոս աղա Տէր Մար-գարեան.

ԵՐԶՆԿԱՅ. Ընթերցասիրաց Թանգարան.

ՎԱՆ. Գրիգոր աղա Խաճատուրեան.

Ուրիշ քաղաքներէ ստորագրուիլ ու-զողներն այս տեղերէն մէկուն հետ կրնան թղթակցիլ։

Խմբագիր—Տնօրէն
Կ. Ս. ԻԹԻԹԻՃԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՍ ԼՐԱԳՐՈՑ
Կ. ՊՕԼԻՍ ԶԻՆԻԼԻ ԽԱՆ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿՈՒԹԵԱՆ
23 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

(ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԼԻՐԱՅԻ ՀԵՏ 100 ՂՈՒՐՈՒՇԷՆ)

Լոնտրա 3 ամիս ղուրուշ 110 7/8—111 1/4
Մարսիլիա » ——

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՅ
23 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

Անգղ. լիրա	ղուրուշ	110,22
Նաբոլէոն ոսկի	»	88,19
Իմբէոխալ ռուս	»	89,16
Քըրըմից	»	51,20
Հինդ Ֆրանք	»	— —
Հինգնոց	»	105,
Պղինձ	»	115,

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ 23 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

Ա Ր Մ Տ Ի Ր

Ցորեն կարծր	Պէսարապիա	30	—32
» »	Աղագ	31	—33 »
» »	Պալէքք	29	—31
» »	Պուրկազ	29	—31 »
» »	Թէքիրտաղ	29	—31
կակուղ	Աղագ	31	—32 »
» »	Պէսարապիա	31	—32 »
Եիրքա Թունա		31	—32 »
Ցորեն կակուղ	Պուրկազ	24	—29
» »	Վառնա	24	—29
» »	Պալէքք	24	—29
Եգիպտացորեն Թունա			—
»	Անատոլ.	17	—18
Գարի Թունա			—
»	Անատոլ.		—

ՆԵՐՔԻՆ ԲԵՐՔ

ԽՈԶԱԿ ԶՈՐ

Պուրսա	ղուրուշ	
Անատոլու	»	
Բօլօս	ֆրանք	ոչ դին կայ
Էսքիշէհիր	»	եւ ոչ գնող
Ծակած	»	

ԲԱՄՊԱԿ

			Ղուրուշ
Կէյվէ	հօխա	10	—
Իզմիր	»	10	—
Ատանա	»	9	—
Պարսկաստան	»	7 1/2	—
Վրաստան	»	8	—

ԲՈՒՐԴ

Անատոլու լուացուած	հօխա	8 3/4	— 9
» չլուացուած	»	5 1/4	— 5 1/2
Բուամէլի լուացուած	»	10	—
» չլուացուած	»	6 1/2	—
Վրաստան լուացուած	»		—
» կէս լուացուած	»	14	—16
» չլուացուած	»	28	—
Տոպրոճա	»	8	—
Էսկի Շէհիր	»	5 1/2	—

ՄԱԶԸ

Պարսկաստան	հօխա	11	—
Անատոլու	»	10	
Ճերմակ	»	5	—

ՃԷՑՐԻ

Գայսերի Ա. տեսակ	հօխա	17 1/2	—
» Բ. »	»	17	—
Էնկիւրիւ »	»	16	—
Թոդաթ »	»	13 1/2	—14
Աքէյլէք »	»	11	—13
Եօզղատ »	»	11	—14
Զօրում »	»	11	—12

ԹԻՖԹԻՐ

Էնկիւրիւ	հօխա	36 1/2	—42
Գաստամպօլ	»	36 1/2	—42
Պէյբազար	»	36 1/2	—42
Չէրքէզ	»	36 1/2	—42
Վան	»	20	—

Ա Ց ԵՒ Մ Ո Ր Թ

Ամասիա	7—8 1/2	կտոր մէկ	Ա. Լ.
Եօզկատ	» »	»	»
Սիվաս	» »	»	»
Էրզրում	» »	»	»
Գայսէրի	» »	»	»

ՁԷԹ

Մուտանիա	հօխա	7 1/2	—
Այվալը	»	7	—
Սաքիզ	»	10	—
Միտիլի	»	7	—
Պղինձ Թոդաթ երկրին մէջ		9 1/4	—10
Սալէպ Գասթամպօլ	հօխա		—
Աֆիոն	»	350	—365
Քիմիրէ	»	20	—26
Յուսամ	»	3 1/4	— 4 1/4
Կտուատ Անատ.	Քիլէ	26	—28
» Բուամէլի	»		—
Մետաքս Պարսկ. Բէչա	»	43	—44.

ԱՐՏԱՔԻՆ ԲԵՐՔ

			ղուրուշ
Խաղէ ԲիօԱ. տեսակ 100	հօխ.	980	—1100
« Բ. »	»		—
Եէմէն	»	18	
Շաքար փոշի Անգղ. կնդ.		320	—
» » Գաղղ.	»		—
» դլուխ Գաղղ.	»		—
Զայ Քոնկօ	հօխան	22	—
» Բէքօ ծաղիկ	»	65	— 95
Անագ գալայ	կնդ.	980 լիր.	
Պղպեղ (պիպէր)	հօխա	7 1/2	—
Լեղակ չիվի ա Պէնկալա	»	130	—140
» » Մատրաս	»	140	—160
Զինք տախտ. 100	հօխա	Ֆր. 102	—
Երկաթ ձողաձեւ		60	—
» տախտակ		72	—
» բեւեռաձեւ		70	—
Քարֆիլա		87	—
Բրինձ Իտալիոյ 100	Քիլ.	Ֆր. 38	— 39
Կարագ եղ Ռուսիոյ	պրդ.	14 1/2	—
Խավեար	»	26	—